

aplegades per Scaliger (*CGL*, v, 604.37 i 685): d'on el proverbi «lapidem mittere in acervum Mercurii» que St. Jeroni deia en el sentit de 'portar aigua a la mar', o 'donar una raó de peu de banc': així ho recull el nostre Guillem de Cervera: «qui dóna senyoria / a foyl, obra ·n així / com qui peyras metia / e ·l mont de Mercuri» (v.1100).

Etim. que ja publicàrem, jo en *AIRC* II (repr. *Top.Hesp.*, 375) i G.Serra.

B) En plural en -A: MERCURIA. 1) *La Marcúria* pda. en el Flamicell, te. La Bastida de Bellera (XXXI, 161).

2) Cast. *La Morcuera* monestir de San Miguel de La Morcuera, p. j de Miranda de Ebro, anys 1405-1660, Mz.Pi. *D.Ling.* p.65.3). 3) *La Morcuera*, meseta en el Guadarrama, prop del Paular (visitada pel meu pare, c. 1920, cf. la seva novel·la *Sindulf el Castellà*); i poble de la prov. de Sòria.

En domini mossàrab valencià. 4) Fonteta dels *Margúres* (XXXIV, 632.6) amb el *qaf* àrabic sonor, imitat com *g*. Però com que l'àrab repugna al diftong *uj*: 5) *La Morquera* te. de Toris (xxx, 152.2).

6) *Els Morqueros* (XXXIV, 148.2), te. Planes d'Alcoi.

En singular masculí 7) *Marcoueyt*, mas en el Bearn, te. Puyoo, perquè la forma antiga fou *Marcoey* (1380 i 1540).

En efecte aquesta forma masculina sing. té vells antecedents. 8) *Makvir* desfiladero a Navarra, en el riu Aragon. Amb una -r- dissimilada (cf. el 12 infra); i així segons Ibn Idarí, si bé d'altres llegeixen *al-Markwiz*; atacat per Abderrahman, a 924, entre Carcastillo i Liédena (Lacarra, *Est. de Hist.Nav.*, p.72 i 129n.46).

Doncs aquest masculí pot haver-se reduït a *El Morquí* (9), pda. de Terrateig, turó amb vista extensa (XXXI) i un altre turó veí (10) *El Morquí* a Castelló de les Gerres (XXXII).

En el Bearn hi ha també el fem. (11) *La Marcoeyre*, afl. del Gave d'Ossau (ja 1675). Però aquest apareix també en una forma dissimilada: *lo col de Mercuilla* entre Baretons i la Sule (P. Raymond, *Di.Top.*). Aquesta dissimilació ens pot explicar la term. del poble de *Marcuello* (12) de la prov. d'Osca, perquè encara que antigament aparegui com *Merquerlo* 1054, *-cuerlo* 1083, *Morquarlo* 1084 i *Merquerlo* 1083 (Mz.Pi.Orig., pp.134-5) el nexa -r/- degué resultar d'un compromís entre *-cuero* i el dissimilat *-cuero*. O ajudant-hi la dissimilació d'una de les r, que tenim documentada en el (8) des de 924.

Morcuero «montón de guijarros» és viu a Alaba (Baráibar) i en toponímia menor a Cespedosa de Tormes (prov. Àvila) (*RFE* xv, 266).

Morquí, V. *Morquerols* *Morral*, V. *Morro* 55
Morranda, V. *Morro*

MORRANO

Gran ribera a la Vall de Boí, afluent per l'esq. del riu de Sant Nicolau, desaigua a través de la Baurta d'Aigüestortes (entre Les Mussoles i Dellui, i neix en el portell de 2621 alt., que comunica amb la vall de Cabdella. Algun cop he vist escrit *Murano*, però ho he oït molt repetit *muřano*, *muřano* i *mořano*. Desaigua a 1755 alt. i cap als 2160 es bifurca: la 10 branca dreta baixa del Tuc de Mariolo (2930 alt.) i frontereja amb la conca de Mariolo (Cabdella); hi ha tres estanys: el de dalt és gran, el de baix (2450 alt.) és mitjà i és al costat de la Pala de *Morrano* (2625 alt.) que cau damunt Aigüestortes, separant *Morrano* 15 de Dellui.

És aquesta Pala de *Morrano*, la més vistosa, que ha d'haver-li dat l'arrel etimològica (mur o paredeta), car des d'allà davalla cap al fons d'Aigüestortes la «Baixada de *Morrano*»: esteses de pasturatge força pendants; la branca esq. de la ribera de *Morrano* només té un estany, i és prolongació, en línia recta, del baix *Morrano*.

ETIM. Diminutiu basc de tipus normal: de *morro*: car davant el sufix dim. -no la -o es canvia normalment en -a-, segons les normes basques: com en *usano*, dim. de *uso* 'colom'; el dicc. de Bera-Mendizabal dóna *murru* «monton, muro ---», però més aviat és l'equivalent ibero-aquità del romànic *morro*. Sobre la relació existent entre les formes basques *murru* 30 'munt', *murru* i *morro*, cf. Uhlenbeck, *Vergl. Lautlehre d.bk. Dialekten*, p.49.¹

No manquen formacions semblants en la nostra toponímia, espt. *Els Bernyanos* pda. a la dr. del barranc d'Arenys, el qual baixa dret al poble de Boí des del N., i és dim. de *vernía* 'bosc de verns' (cf. nota sobre *Pedregana* en *TVBoí* II, 9). El nom es repeteix a Aragó, en el del poble i mun. de *Morrano* (200 hab.), 26 k. al NE. d'Osca, ja a la r. del Sobrarbe (ja doc. en els aa. 1093 i 1248, *BABL* IX 225, 226) al qual deuen haver donat nom unes «minas de yeso blanco como la nieve, que llaman *morrano* y se emplea para blanquear» (Madoz s.v. *Huesca* p.31). L'essencial d'aquesta nota més algun detall topogràfic menor, ja va en *TVBoí* II, 6-7.

¹ Que *MURR-* ja existia i era productiu en etapa ibèrica, en tenim ara proves d'aquell temps. en inscra., ultra les que ja indiquem en el *DECat.*, s.v. *morro*. *Murranus* nom d'un terrissaire en les troballes de Perestortes prop de *Ruscino* (que desxi-fra O. Claustres en l'art. publ. en «Gallia», p.81.); ara bé, que aquí també hi ha la formació diminutiva en -NO- ens dóna prova una inscr. trobada a L'Olleria (Vall d'Albaida, *GGRV*, II, 61), en la qual figuren junts un L. FVRIVS MVRVRSV i una FVRVA L.F.MVRRANA (v. XIV). Es comprèn ben clar que aquesta *Murrana* era la filla: dimin. del nom del